

STAVEBNÍ VÝVOJ KOSTELA MATKY BOŽÍ PŘED TÝNEM

Chrám Matky Boží před Týnem je bezpochyby nejdůležitější pražskou sakrální stavbou pravého břehu Vltavy. První zmínka o kostele v místech dnešní stavby pochází z roku 1274. Předcházela jí menší raně gotický kostel z přelomu 13. a 14. století. Impulzem k novostavbě bylo vyřešení sporu o patronátní právo ke kostelu mezi staroměstskými farníky z řad bohatého především německého patriciátu a Vyšehradskou kapitulou. Stavba začala kolem poloviny 14. století nejspíše směrem od západu k východu. Do roku 1380 byly alespoň částečně dokončeny chóry, sakristie a kostel mohl pomalu začít sloužit svému účelu. Dále pokračovala stavba poněkud pomaleji. Husitské boje potom stavbu přerušily téměř na čtyřicet let. Pokračovat mohla až v polovině 15. století, kdy konečně došlo k zastřešení a zaklenutí hlavní lodi. V nových poměrech a postavení, přisuzujícím Týnskému chrámu přední místo mezi utrakvistickými kostely v zemi, posloužil dokončovaný západní štít kostela k reprezentaci českého „husitského“ krále Jiřího z Poděbrad umístěním jeho sochy. Stavba byla definitivně zakončena vztyčením věží s balustrádou a originálním zastřešením. Nejdříve se ho dočkala věž severní roku 1466, jižní se podařilo dokončit až na začátku 16. století v letech 1506-1517.

Stavba vychází jednak ze starší domácí tradice první poloviny 14. století, reprezentované vrcholně gotickými stavbami některých cisterciáckých klášterů (Zlatá Koruna, Sedlec) a stavbami mendikantských řádů zejména v Praze (sv. Tomáš, sv. Jakub). Obdobně byla na počátku především v půdoryse ovlivněna soudobou architekturou slezskou (farní kostely Svídnice, Vratislav), čerpající v podstatě z obdobných zdrojů. Svým navázáním na tradici se Týnský chrám poněkud odlišuje od většiny ostatních tehdejších sakrálních novostaveb karlovske Prahy. Stejně jako tomu bylo v této době na mnoha místech, ovlivnila stavbu kostela také nejspíše přímá účast mistrů pocházejících z pražské katedrální huti. V detailech klenebního systému se zřetelně odráží tvarosloví Matyáše z Arrasu přizpůsobené místním potřebám. V kružbách oken hlavní lodi a především ve vynikající sochařské výzdobě sedilí bočních závěrů se zase odráží práce kameníků parléřovských. Jejich největším počinem je ovšem velkolepý severní portál, navazující a rozvíjející architektonickou koncepci jižního portálu pražské katedrály. Také reliéfy tympanonu jsou prací předních umělců své doby. V pohusitské dostavbě působily také parléřovské vzory na západní štít (Staroměstská mostecká věž). Zcela originálním konstrukčním řešením jsou naopak střechy obou věží, které stavbu završily.